

اقدام‌ها و فعالیت‌های یونسکو در زمینهٔ جامعهٔ اطلاعاتی

گیتا علی‌آبادی

جهانی‌شدن با شتابی چشمگیر پیش می‌رود و چالشی جهانی پدید می‌آورد که پاسخی جهانی را می‌طلبد. با این حال این پاسخ باید با رعایت شایستهٔ تنوع فرهنگی، هویت فرهنگی و احترام به مؤلفهٔ فردی گرانقدری همراه باشد که کرامت راستین مردمان را تشکیل می‌دهد. «بخشی از متن سخنرانی آقای کوئیچیرو ماتسوتورا در پانزدهم نوامبر ۱۹۹۹ در پاریس به مناسبت تصدی مقام مدیرکل یونسکو»

زیان جنبه‌های دیگر اطلاعات و ارتباطات، که در نهایت نقش عمیق‌تر و تعیین‌کننده‌تری در ایجاد یک جامعهٔ اطلاعاتی برای همه خواهند داشت، تمام می‌شود.

هدف

هدف از برپایی کنگرهٔ بین‌المللی یونسکو دربارهٔ «اخلاق اطلاعات» قدرت بخشیدن به این‌گونه بحث‌ها با بازتابی بین‌المللی براساس اهمیت دادن به جنبه‌های اخلاقی و اجتماعی در جامعهٔ اطلاعاتی است.

تشکیل کنگره‌های بین‌المللی در سال‌های ۱۹۹۷ و ۱۹۹۸ براین نکته تأکید داشت که یونسکو باید نقش حساسی را برای پیشبرد ابعاد مختلف اخلاقی، حقوقی و اجتماعی کاربرد تکنولوژی‌های نوین اطلاعات و ارتباطات برعهده گیرد.

در دو کنگرهٔ اول و دوم مشخص شد، یونسکو باید هرچه سریع‌تر برای برانگیختن حساسیت بیشتر افکارعمومی به مسائل مربوط به این تکنولوژی‌ها در جهت گسترش دسترسی آزاد به محتویات اطلاعاتی آنها به ویژه اطلاعات مربوط به «عرصهٔ عمومی» اقدام کرده و از استفاده‌کنندگان تکنولوژی‌های مذکور در برابر افراط‌ها و سوءاستفاده‌های فزاینده از

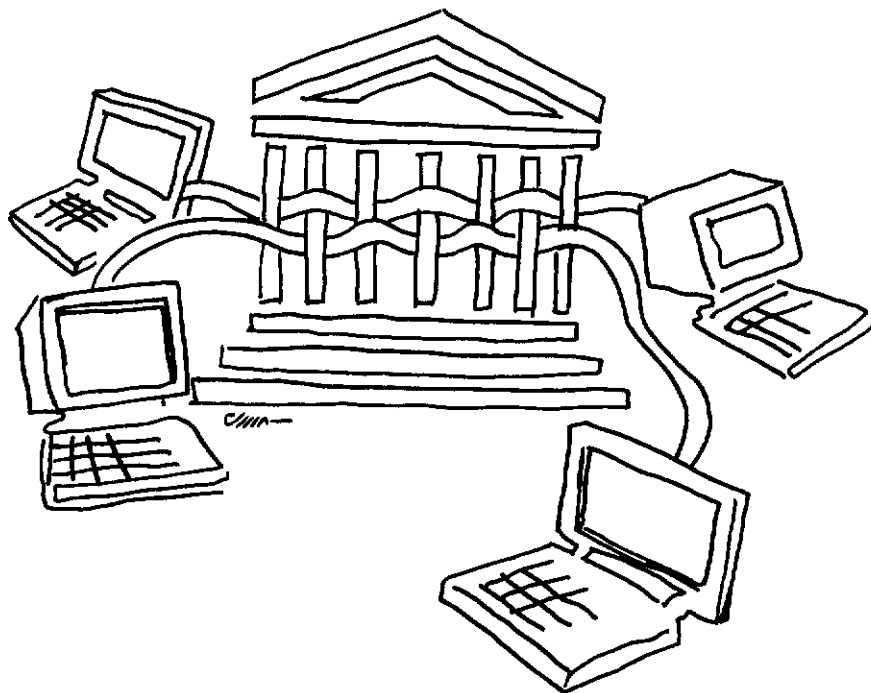
جهانی‌کردن جامعهٔ اطلاعاتی و توسعهٔ آن به صورت جامعه‌ای باز و همگانی، باید در کنار قواعد کلی مندرج در اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر، از جمله حق آزادی بیان که شامل آزادی دسترسی به اطلاعات و همچنین حق آموزش و حق مشارکت در زندگی است صورت می‌گیرد. اقتدارهای عمومی، مؤسسات خصوصی و جامعهٔ مدنی در برخورد با اطلاعات الکترونی و برای اجرای اصول از پیش پذیرفته شده، دشواری‌ها و چالش‌های بزرگی را پیش روی دارند، به ویژه مسأله بسیار مهم چگونگی تأمین شرایط ورود کشورهای درحال توسعه به عصر دیجیتال و ناتوانی آشکار آنان در رویارویی با این وضعیت. از این‌رو، روشن‌تر و دقیق‌تر کردن خط مشی‌ها و رهنمودها نیاز به بازتر شدن دامنهٔ اطلاعات جهانی و تعاملی شدن آنها دارد. چنین رهنمودهایی باید تمام جوانب شبکه‌های اطلاعات جهانی را نه تنها در عرصهٔ فنی و اقتصادی بلکه در آموزش، علوم، فرهنگ و مسائل اجتماعی نیز در برگیرد. در صورتی که در حال حاضر، مباحثه‌های ملی و بین‌المللی، بیشتر به جنبه‌های فنی و اقتصادی اطلاعات و ارتباطات نوین و آثار بلافاصله مشهود آنها می‌پردازند و چنین وضعیتی، اغلب به

اشاره:

پیشرفت تکنولوژیکی، شکل و ماهیت ارتباطات و اطلاع‌رسانی را به شدت دستخوش تحول و دگرگونی کرده است. جهانی‌شدن گفتمان غالب جهانی را تشکیل داده است. گسترش دامنهٔ اطلاعات جهانی و تعاملی شدن آن، ضرورت رهنمودهایی همه‌جانبه را برای شبکه‌های اطلاعات جهانی آشکار کرده است.

یونسکو به عنوان سازمانی بین‌المللی نقش حساسی برای پیشبرد ابعاد مختلف اخلاقی، حقوقی و اجتماعی، کاربرد تکنولوژی‌های نوین اطلاعات و ارتباطات برعهده دارد. به همین منظور از سال ۱۹۹۷ با برپایی نخستین «کنگره بین‌المللی اخلاق اطلاعات»، به مسائل حقوقی، اخلاقی و شیوهٔ دستیابی به اطلاعات الکترونیک توجه کرد. دو نشست دیگر نیز در سال‌های ۱۹۹۸ و ۲۰۰۰ برپا شد که در هر کنگره به مواردی چون دستیابی جهانی به اطلاعات، بررسی چالش‌های اخلاقی، حقوقی و اجتماعی، فضای سبیرتیک و تعددگرایی زبانی، مفهوم استفادهٔ منصفانه در جامعهٔ اطلاعاتی و حمایت از منزلت انسانی در عصر دیجیتال پرداخته شده است.

در این مقاله سعی شده تا فعالیت‌ها و اقدام‌های یونسکو دربارهٔ جامعهٔ اطلاعاتی بررسی و ارزیابی شود.

اجرای هدف‌های خاص خود، در قالب نظام ملل متحد، باید در کوشش‌های بین‌المللی مربوط به تعیین ابعاد اخلاقی، حقوقی و فرهنگی فضای سبیرتیک، نقش فعالی عهده‌دار شود. در طول این مباحثات، برخی از دولت‌های عضو یونسکو، یادآوری کردند که تحولات جدید در زمینه تکنولوژی‌های نوین ارتباطی، نسبت به معارضه‌ها و اقتضاهای خاص این تکنولوژی‌ها، آگاهی‌های بیشتر و تازه‌تری پدید آورده است. بعضی از دولت‌ها، همزمان با دفاع کامل از اصل جریان آزاد اطلاعات، نسبت به عوارض پیشرفت‌های سریع فعالیت‌های جدید ارتباطی و به ویژه امکان انتقال و انتشار محتویات پیام‌های مختلف در سراسر کره زمین از طریق تکنولوژی‌های نوین و شبکه‌های جدید ارتباطات الکترونی نظیر «اینترنت» و خارج شدن آنها از حیطه صلاحیت حقوقی دولت‌ها، ابراز نگرانی کردند. با وجود این، راجع به ضرورت استفاده تمام کشورهای عضو یونسکو از امکانات سودمند تکنولوژی‌های نوین اطلاعات و ارتباطات در مسیر پیشرفت و توسعه، توافق کامل وجود داشت.

در نوامبر ۱۹۹۶ شورای اجرایی «یونسکو» از مدیرکل این سازمان تقاضا کرد تا ترتیبی اتخاذ کند که یونسکو در روند کاربرد بزرگراه‌های اطلاعاتی در زمینه‌های آموزش، علوم، فرهنگ و ارتباطات و اطلاعات، نقش اساسی به عهده گیرد، از کوشش‌های مراکز حرفه‌ای ارتباطات برای تدوین و پیشبرد اصول اخلاقی قابل اعمال در مورد استفاده از تکنولوژی‌های نوین ارتباطی، حمایت کند و در فعالیت‌های بین‌المللی برای مشخص ساختن ابعاد بین‌المللی فضای سبیرتیک، سهم فعالی داشته باشد.

در اجرائی قطعنامه‌های بیست‌وهشتمین اجلاس کنفرانس عمومی و تصمیم‌گیری‌های شورای

سبیرتیک تأکید شده بود، اما در سومین کنگره بر ترغیب مباحثه و مآل‌اندیشی در مورد «جنبه‌های اخلاقی، حقوقی و اجتماعی جامعه اطلاعاتی» تکیه شد.

سابقه فعالیت‌ها

مسائل حقوقی بین‌المللی مربوط به کاربرد تکنولوژی‌های نوین ارتباط الکترونی، از سال ۱۹۹۵ مورد توجه مخصوص یونسکو قرار گرفت. کنفرانس عمومی یونسکو، در بیست‌وهشتمین جلسه خود در پاییز ۱۹۹۵ (۱۳۷۴ ه. ش) با صدور دو قطعنامه ویژه^۱ و به دنبال آن، شورای اجرایی این سازمان، در سال ۱۹۹۶، از طریق دو تصمیم خاص^۲ بر ضرورت «مشارکت سازمان مذکور در هماهنگ سازی مقررات‌گذاری‌های مربوط به فضای سبیرتیک و تهیه و تدوین یک ابزار بین‌المللی که در آن به آموزش، علوم و فرهنگ، احترام به زندگی خصوصی و جریان آزاد اطلاعات، توجه دقیق مبذول شود»، تأکید کرده‌اند.

مباحثات بیست‌وهشتمین اجلاس کنفرانس عمومی و نشست‌های شورای اجرایی مشخص ساخت که این سازمان در

طریق شبکه اطلاع‌رسانی، حمایت کند. بدین ترتیب، هدف اصلی برگزاری این کنگره‌ها، آن‌گونه که در عنوان‌ها و موضوع‌های مورد مباحثه و مذاکره در نشست‌ها و میزگردها تعیین شده است، تبادل نظر و تصمیم‌گیری راجع به مسائل بین‌المللی ناشی از پیشرفت و گسترش تکنولوژی‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی در دهه‌های اخیر و به ویژه مسائل مربوط به «بزرگراه‌های اطلاعاتی»^۲ و «زیرساخت‌های اطلاعاتی»^۳ و «جامعه اطلاعاتی»^۴ در سطح‌های ملی و جهانی و دستیابی به توافق‌نهایی برای تصویب یک ابزار حقوقی بین‌المللی به صورت قطعنامه، اعلامیه یا عهدنامه، درباره چگونگی استفاده از «فضای سبیرتیک»^۵ است.

زمینه اساسی مورد نظر هر سه کنگره، بررسی مسائل اخلاقی، حقوقی و اجتماعی مربوط به تکنولوژی‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی و کاربردها و دست‌آوردهای این تکنولوژی‌ها بود.

در دو کنگره پیشین بیشتر بر جنبه‌ها و چالش‌های اخلاقی، حقوقی و اجتماعی مربوط به اطلاعات دیجیتال و فضای

اجرای «یونسکو» در زمینه اقدامات مربوط به هماهنگ‌سازی مقررات حقوقی حاکم بر فضای سبیرنتیک و تدارک یک ابزار بین‌المللی در این باره، دبیرخانه سازمان مذکور، مقدمات برگزاری گردهمایی‌های علمی را با شرکت محققان و متخصصان مختلف، برای تبادل نظر در مورد مسائل جهانی کاربرد تکنولوژی‌های نوین ارتباطی الکترونی فراهم ساخت. به این منظور «نخستین کنگره بین‌المللی اخلاق اطلاعات» جهت بحث و بررسی در زمینه جنبه‌های اخلاقی، حقوقی و اجتماعی اطلاعات دیجیتالی در مارس ۱۹۹۷ در شهر مونت کارلو در جنوب فرانسه، تشکیل شد.

۱. شناخت مسائل اخلاقی عمده و اصلی که نیاز به توجه بین‌المللی دارد، به خصوص در زمینه نحوه تولید، دسترسی، انتشار، نگهداری و به‌کارگیری اطلاعات دیجیتالی شده چند رسانه‌ای در بزرگراه‌های اطلاعات جهانی.

۲. شناخت قواعد کلی و اساسی برای ملاحظه کشورهای که سیاست‌های خود را درباره این مسائل تدوین می‌کنند.

۳. ارائه طرح‌هایی برای همکاری در سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی.^۸

به‌دنبال برگزاری این کنگره یکصدوپنجاهمین جلسه شورای اجرایی از ۱۴ تا ۳۱ اکتبر ۱۹۹۶ در پاریس برگزار شد. شورا در زمینه ارتباطات به «چالش

■ گسترش دامنه اطلاعات جهانی و تعاملی شدن آن، ضرورت رهنمودهایی همه‌جانبه را برای شبکه‌های اطلاعات جهانی آشکار کرده است.

■ جهانی‌کردن جامعه اطلاعاتی و توسعه آن به صورت جامعه‌ای باز و همگانی، باید در کنار قواعد کلی مندرج در اعلامیه جهانی حقوق بشر، از جمله حق آزادی بیان که شامل آزادی دسترسی به اطلاعات و همچنین حق آموزش و حق مشارکت در زندگی است صورت می‌گیرد.

نخستین کنگره بین‌المللی اخلاق و اطلاعات

در جولای ۱۹۹۵، نشست بین‌المللی متخصصان درباره مسائل حقوقی، اخلاقی و نحوه دستیابی به اطلاعات الکترونی در یونسکو تشکیل شد. در این نشست، توصیه شد تا یونسکو، این کنگره را براساس مسائل اخلاقی، حقوقی و جنبه‌های اجتماعی اطلاعات دیجیتالی تشکیل دهد و هدف‌های خود را تعریف کند.

هدف از برپایی این نشست، تأکید بر موضوع مهمی چون دستیابی جهانی به اطلاعات، تعریف راه‌های رسیدن به آن و حفظ آن در جهانی که به سوی جامعه اطلاعاتی پیش می‌رود، بود به ویژه با توجه به:

برای آن در نظر گرفته شود و یکصدوپنجاه و یکمین جلسه پیشنهادهای موردنظر ارائه شود.^۹

در یکصدوپنجاه و یکمین جلسه شورای اجرایی از تلاش‌های مدیرکل برای تکمیل تصمیماتی که در جلسه پیشین اتخاذ شده بود، قدردانی به عمل آمد و بر نقش زیربنایی یونسکو در به‌کارگیری بزرگراه‌های اطلاعاتی برای آموزش، علوم، فرهنگ، ارتباطات و اطلاعات تأکید شد. در این جلسه از مدیرکل دعوت شد تا مقررات عملی و قابل اجرای موجود برای فضای سبیرنتیک را از طریق سایر سازمان‌های بین‌المللی جمع‌آوری کند و به گونه‌ای مقتضی آنها را در برنامه کاری یونسکو به کار گیرد.^{۱۰}

به‌دنبال این جلسات در سپتامبر ۱۹۹۷، «گزارش مقدماتی مدیرکل یونسکو درباره امکان‌پذیری تدوین و تصویب یک ابزار بین‌المللی راجع به ایجاد چارچوب حقوقی فضای سبیرنتیک» برای ارائه به بیست‌ونهمین اجلاس کنفرانس عمومی یونسکو تهیه شد.

در بخشی از این گزارش آمده است: «... توسعه زیرساخت اطلاعاتی جهانی»، محیط مشترک ما را دگرگون می‌کند و به زودی با ایجاد تغییرات عمیق در وضع کنونی آموزش و شرایط اشتغال، گشوده شدن چشم‌اندازهای نوین رشد اقتصادی و ایجاد انقلاب در بازرگانی جهانی، زندگی روزانه ما را تحت تأثیر قرار خواهد داد. در همین حال، ظهور «جامعه اطلاعاتی جهانی»، امکانات بی‌سابقه‌ای برای ارتباطات میان‌فردی بر اثر آنها، برای عمومیت یافتن دانش‌ها و پیشبرد تساهل، همبستگی و فرایندهای دموکراتیک و صلح پدید می‌آورد...»^{۱۱}

در این گزارش، ضمن بررسی ابعاد بین‌المللی «جامعه اطلاعات جهانی» جدید و توسعه «زیرساخت اطلاعات

بزرگراه‌های اطلاعاتی: نقش یونسکو» توجه داشت و در این جلسه بر اهمیت نقش یونسکو در ترویج و پرورش ظرفیت‌سازی و خوداتکایی در فن‌آوری در جوامع درحال توسعه، تأکید و عنوان شد، این کشورها می‌توانند نقش فعالی را در بزرگراه‌های اطلاعاتی، به‌ویژه از طریق تولید فرهنگی و اطلاعاتی علمی خودشان برعهده گیرند. از طرف دیگر، بر اهمیت شرکت یونسکو در تدوین متنی که در برگیرنده قواعد کلی مسؤولیت‌های آموزشی، علمی، فرهنگی و حقوقی در فضای سبیرنتیک باشد نیز تأکید شد. همچنین از مدیرکل درخواست شد تا یونسکو در قالب چنین چارچوبی به فعالیت‌های خود ادامه دهد و در سیاست‌گذاری میان مدت یونسکو جایی

جهانی» اهمیت خاص مسائل اخلاقی و حقوقی مربوط به فضای سبیرنتیک در دنیای کنونی و صلاحیت ویژه یونسکو برای جست‌وجوی راه‌حل‌های آنها از طریق مطالعات و تحقیقات حقوقی تطبیقی و تسهیل همکاری بین‌المللی در جهت مقررات‌گذاری ضروری در زمینه کاربرد ارتباطات نوین الکترونی، مورد تأکید قرار گرفت.

همچنین در گزارش، راجع به وضع جدید حقوق بین‌الملل در برابر پیشرفت آینده «جامعه اطلاعاتی جهانی» چنین گفته شده است:

«... ورود به فضای نوین سبیرنتیک، برای حقوق بین‌الملل، مسائل بیش از پیش پیچیده‌ای ایجاد می‌کند؛ زیرا از این طریق، علاوه بر پیدایش نیازهای حقوقی جدید، تمام کشورها یا به هم ریختگی‌های عمیق و شرایط تازه‌ای روبه‌رو می‌شوند که در عین حال که به صلاحیت رسیدگی قضایی آنها مربوط می‌شود، از حیطة مداخله کشورها، خارجند. ناتوانی‌های موجود در قوانین، مقررات و نظام‌های حقوقی ملی در برابر واقعیت‌های تازه فضای سبیرنتیک، اکنون در سراسر جهان، آشکار شده است. در حالی که عصر اطلاعات آغاز می‌شود و استفاده از «اینترنت» عمومیت می‌یابد، تمام کشورها یا بیشتر آنها، نیاز به یک چارچوب حقوقی بین‌المللی را، که بتواند به صورت هماهنگ با این واقعیت‌های جدید به مقابله پردازد، به خوبی احساس می‌کنند...»^{۱۲}

به موجب گزارش مدیرکل یونسکو، تمام دولت‌های جهان، با آگاهی از مرحله انتقالی کنونی به سوی عصر اطلاعات، ضرورت انطباق با ابعاد نوین اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه آینده و همچنین لزوم تعیین اولویت‌ها، به ویژه برای حل برخی مسائل اخلاقی و حقوقی ناشی از کاربرد تکنولوژی‌های نوین

ارتباطی را درک کرده‌اند. در عین حال، در ایسن زمینه، راجع به چگونگی مقررات‌گذاری برای استفاده از فضای سبیرنتیک، اتفاق نظر وجود ندارد. یک جریان فکری معتقد است که هر نوع مقررات‌گذاری در این باره، اصل آزادی بیان را مورد تهدید قرار می‌دهد و در مقابل جریان فکری دیگر، هواداران مقررات‌گذاری بین‌المللی کاربرد ارتباطات الکترونی جدید قرار دارند که بر تصمیم‌گیری‌های سریع در این مورد، تأکید می‌کنند.

در بخشی از گزارش مزبور، به فعالیت‌ها و اقدام‌های سال‌های اخیر بعضی از نهادها و سازمان‌های منطقه‌ای غربی در مورد مقررات‌گذاری‌های اخلاقی و حقوقی مربوط به کاربرد تکنولوژی‌های نوین ارتباطی اشاره شده است.

دومین کنگره بین‌المللی اخلاق اطلاعات
دومین کنگره بین‌المللی «یونسکو» درباره اخلاق اطلاعات که به بحث و بررسی پیرامون چالش‌های اخلاقی، حقوقی و اجتماعی فضای سبیرنتیک اختصاص یافته بود، به کوشش بخش اطلاعات و انفورماتیک «یونسکو» از اول تا سوم اکتبر ۱۹۹۸ (۹ تا ۱۱ مهر ۱۳۷۷) در شهر «مونت‌کارلو» تشکیل شد. سه مبحث مهم و اصلی این کنگره عبارت بود از:

- الف. زمینه عمومی و تعددگرایی زبانی در فضای سبیرنتیک^{۱۳}
- ب. مباحث حقوقی خاص شامل زندگی خصوصی، اطلاعات محرمانه و امنیت در فضای سبیرنتیک^{۱۴}
- پ. جوامع و جهانی‌سازی^{۱۵}

الف: زمینه عمومی و تعددگرایی زبانی در فضای سبیرنتیک
مباحث مورد توجه این بخش با عناوین توسعه اطلاعات در زمینه عمومی

و پیشبرد و کاربرد تعددگرایی زبانی مطرح و مقالاتی در این خصوص ارائه شد. در مقالات به این مسائل اشاره شده بود:

چگونگی گرایش روزافزون بخش رایگان نرم‌افزارهای کامپیوتری، مناسبات جدید مقامات عمومی و جامعه اطلاعاتی، در جهت استفاده از اطلاعات در خدمت فرهنگ جهانی مشترک و برابری امکانات برای تمام انسان‌ها، گابون، اینترنت و دستیابی فراگیر به اطلاعات همگانی: تجربه‌ها و مسأله‌ها، اینترنت در خدمت صلح و نزدیکی ملت‌ها، تعددگرایی زبانی در اینترنت، نقش مهندسی زبان در حمایت از تعددگرایی زبانی در فضای سبیرنتیک، زبان و ارتباط در شرایط خاص گوناگونی آفریننده ما، پیشبرد تعددگرایی زبانی در اینترنت و تجربه کره و کاربرد چند زبانی اینترنت: کوششی عمومی و خصوصی به ۱۲ زبان.

ب: زندگی خصوصی، اطلاعات محرمانه و امنیت در فضای سبیرنتیک
این مبحث، حمایت حقوق مربوط به زندگی خصوصی و اطلاعات محرمانه و حمایت حقوق مربوط به مالکیت و امنیت در فضای سبیرنتیک را در برمی‌گرفت. مقالات ارائه شده در این بخش با عناوین اعتماد، یک اصل اخلاقی و اقتصادی در جامعه اطلاعاتی جهانی، حمایت و حراست از زندگی خصوصی در جامعه اطلاعاتی، اعتماد و حرمت زندگی خصوصی در فضای سبیرنتیک: نگاهی از یک دیدگاه مساعد آسیایی، کشورهای عضو اکر و حمایت زندگی خصوصی در برابر تکنولوژی‌های نوین اطلاعاتی: چالش‌ها و چشم‌اندازهای یک همکاری منطقه‌ای در آسیای مرکزی و غربی، مرزهای جدید زندگی خصوصی، حمایت یا قابلیت دستیابی میان شبکه‌ای یا درون شبکه‌ای، حمایت حقوق مربوط به

مالکیت و امنیت در فضای سبیرنتیک: ابتکارات هند، توسعه تکنولوژی‌های نوین اطلاعاتی در جمهوری مولدوا و فضای سبیرنتیک در قرن بیست و یکم: آیا پیشنهادهای کنونی، راه‌حل‌هایی صحیح خواهند بود؟ به زندگی خصوصی، اطلاعات محرمانه و امنیت در فضای سبیرنتیک پرداخت.

پ: جوامع و جهانی‌سازی

در این مبحث به پیشبرد آموزش شناختی درباره کاربرد تکنولوژی‌های نوین ارتباطات الکترونی و توسعه مسؤلیت‌های اجتماعی - اقتصادی مبتنی بر تعدد فرهنگی توجه شد و مقالاتی با عناوین: آموزش جهانی و اجتماعات محلی، آموزش در یک جهان در حال جهش، فراگیری شهروندی فضای سبیرنتیک و جهانی‌سازی و دولت در عصر اطلاعات: ملاحظاتی درباره نیازهای مربوط به آموزش و فراگیری، جهانی‌سازی و فرهنگ، اخلاق و شیوه‌های مقررات‌گذاری اینترنت، توسعه مشارکت در جامعه اطلاعاتی جهانی، فضای سبیرنتیک به منزله زمینه عمومی: نقش جامعه مدنی و آیا در اینترنت، فضایی برای زبان‌ها و فرهنگ‌های دیگر غیر از زبان و فرهنگ آمریکا وجود دارد؟ ارائه شد.

سومین کنگره بین‌المللی یونسکو در مورد اخلاق اطلاعات

سومین کنگره بین‌المللی یونسکو در مورد اخلاق اطلاعات در روزهای ۱۳ تا ۱۵ نوامبر ۲۰۰۰ (۲۳ تا ۲۵ آبان ۱۳۷۹) راجع به حق دسترسی همگانی به اطلاعات در قرن بیست و یکم برگزار شد. سه موضوع مهم و اصلی در کنگره عبارت بود از:

الف: نقش اقتدارهای عمومی در دسترسی به اطلاعات^{۱۶}

■ در حال حاضر، مباحثه‌های ملی و بین‌المللی، بیشتر به جنبه‌های فنی و اقتصادی اطلاعات و ارتباطات نوین و آثار بلافاصله مشهود آنها می‌پردازند و چنین وضعیتی، اغلب به زیان جنبه‌های دیگر اطلاعات و ارتباطات، که در نهایت نقش عمیق‌تر و تعیین‌کننده‌تری در ایجاد یک جامعه اطلاعاتی برای همه خواهند داشت، تمام می‌شود.

■ مسائل حقوقی بین‌المللی مربوط به کاربرد تکنولوژی‌های نوین ارتباط الکترونی، از سال ۱۹۹۵ مورد توجه مخصوص یونسکو قرار گرفت.

■ در نوامبر ۱۹۹۶ شورای اجرایی «یونسکو» از مدیرکل این سازمان تقاضا کرد تا ترتیبی اتخاذ کند که یونسکو در روند کاربرد بزرگراه‌های اطلاعاتی در زمینه‌های آموزش، علوم، فرهنگ و ارتباطات و اطلاعات، نقش اساسی به عهده گیرد.

ب: مفهوم استفاده منصفانه در جامعه اطلاعاتی^{۱۷}
پ. حمایت از منزلت انسانی در عصر دیجیتال^{۱۸}
الف. نقش اقتدارهای عمومی در دسترسی به اطلاعات

در این خصوص تأکید شده بود که گرچه بخش خصوصی موظف است زیرساخت‌های ضروری برای دسترسی به منابع اطلاعاتی را فراهم آورد، اما مسأله اصلی در این مورد، مشخص ساختن مفاهیم «عرضه عمومی» و «دسترسی همگانی» در شرایط کلی جهانی است، به نحوی که خیر و مصلحت عمومی در نظر گرفته شود و در عین حال، ابتکار خصوصی نیز تشویق شود و منفعت اقتصادی مشروع مورد حمایت قرار گیرد. درباره نقش اقتدارهای عمومی در دسترسی به اطلاعات، دو توصیه خاص مطرح شد:

۱. گسترش‌دهی و مؤثرترسازی عرضه اطلاعات متعلق به عرضه عمومی^{۱۹}
۲. ساده‌سازی دسترسی به شبکه‌ها و خدمات اطلاعاتی^{۲۰}

در خصوص نقش اقتدارهای عمومی در دسترسی به اطلاعات و توصیه‌های انجام شده، مقالاتی تحت‌عنوان دگرگونی شکل اطلاعات و نقش دولت، ابتکارهای اطلاعاتی بخش عمومی در اتحادیه اروپایی، دسترسی به اطلاعات و عرصه عمومی در روسیه پس از پرسترویکا: یک وضعیت غامض، دسترسی به اطلاعات دور و در عصر اینترنت، چگونگی دسترسی به اطلاعات در نواحی روستایی و دور افتاده و شبکه‌ها و سرویس‌های اطلاعاتی: سیاست دولتی ارائه شد.

در این خصوص پرسش‌هایی مطرح است نظیر: چه سیاست‌هایی می‌بایست در چنین شرایط اطلاعاتی اتخاذ شود؟ چه انتقادهایی (اقتصادی، سیاسی، اخلاقی، اجتماعی، آموزشی) می‌تواند راهنمایی باشد برای سیاست‌هایی که پذیرفته می‌شود؟ چگونه می‌توان مشارکت شهروندان در تولید و دستیابی به اطلاعات را تقویت کرد؟

ب. مفهوم استفاده منصفانه در جامعه اطلاعاتی
هدف از طرح مفهوم «استفاده

منصفانه» یافتن راه‌حل‌های لازم برای مقابله با سوءاستفاده از حقوق مالکیت معنوی صاحبان آثار بود. در این زمینه، به‌ویژه بر خطرات ناشی از کاربرد تکنولوژی‌های اطلاعاتی دیجیتال برای حقوق مؤلفان و مصنفان و سرقت فزاینده آثار مورد حمایت و آسیب‌پذیری این آثار به سبب مشکلات مربوط به کنترل این حقوق در فضای سبیرنتیک، تأکید شده بود.

راجع به مفهوم «استفاده منصفانه» دو دسته پرسش مطرح شد. پرسش‌های دسته اول به مفهوم مذکور برای کاربرد آن در آموزش، علوم، فرهنگ و ارتباطات اختصاص یافت و پرسش‌هایی در خصوص این‌که چه اصولی باید بر «استفاده منصفانه» از اطلاعات مورد حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان در زمینه‌های تحت صلاحیت یونسکو حاکم بسازند؟ برای جلوگیری از قاچاق غیرقانونی یا نابودی اموال معنوی و فرهنگی، چه محدودیت‌هایی باید در نظر گرفت؟ آیا باید برای اطلاعات مورد انتقال از طریق وسایل ارتباطی الکترونی، شرایط یا تضمین‌هایی اعمال کرد؟ آیا عهدنامه‌های مورد اجرا و شیوه‌های مشورتی جاری درباره محدودیت‌های سنتی حقوق مالکیت معنوی، باید در جهت جلب توجه بیشتر به مسأله «استفاده منصفانه» گسترش پیدا کند؟ در صورت ضرورت این گسترش، چگونه باید عمل کرد؟^{۲۱} مطرح شد.

پرسش‌های دسته دوم به اعمال استفاده‌های منصفانه در برابر حقوق مؤلفان و مصنفان در کشورهای در حال توسعه (به کمک عهدنامه‌های بین‌المللی) معطوف بود و پرسش‌هایی بدین شرح عنوان شد: برای کمک به کشورهای در حال توسعه، در جهت تقویت نظام اجرایی هماهنگ شده حقوق مالکیت معنوی، چه انگیزش‌ها و ترغیب‌هایی باید

ایجاد کرد؟ میراث فرهنگی، معنوی و علمی کشورهای در حال توسعه و از جمله، اطلاعات منابع سنتی و بومی آنها را چگونه می‌توان به‌طور صحیح مورد حمایت قرار داده و از آن استفاده کرد؟ آیا برداشت درصدی نمادین از درآمدهای دریافتی بابت استفاده از نسخه‌های مورد استفاده شخصی برای مساعدت به دسترسی کشورهای کمتر پیشرفته به آثار ذخایر اطلاعاتی بین‌المللی حمایت شده از طریق مقررات حقوق مالکیت معنوی، قابل طرح و سودمند است؟^{۲۲}

در خصوص «مفهوم استفاده منصفانه در جامعه اطلاعاتی» مقالاتی تحت عنوان استفاده منصفانه و دسترسی به اطلاعات در عصر دیجیتال، حقوق مؤلف و

گذراشتن به اصل آزادی دسترسی به اطلاعات و جریان آزاد آن، براساس ماده ۱۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر، در استفاده از وسایل ارتباطی دیجیتال است و به این منظور، توجه به امنیت محتویات و قابلیت کاربرد آنها در شبکه‌های اطلاعاتی آینده، اهمیت فراوان خواهد داشت. همچنین با تکیه بر نو بودن اینترنت به عنوان یک وسیله ارتباط جمعی نوین، خاطرنشان شد که این رسانه ارتباطی جدید از لحاظ کیفیت با رسانه‌های ارتباط سنتی، تفاوت دارد. زیرا امکان تعامل‌های میان‌فردی و جمعی را فراهم می‌کند و امکانات تازه‌ای برای آفرینش و عرضه خدمات ارتباطی شخصی فراهم می‌آورد و در عین حال، مخاطرات و تهدیدهای

■ «نخستین کنفرانس بین‌المللی اخلاق اطلاعات» جهت بحث و بررسی در زمینه جنبه‌های اخلاقی، حقوقی و اجتماعی اطلاعات دیجیتال در مارس ۱۹۹۷ در شهر مونت‌کارلو در جنوب فرانسه، تشکیل شد.

■ در سپتامبر ۱۹۹۷، «گزارش مقدماتی مدیرکل یونسکو درباره امکان‌پذیری تدوین و تصویب یک ابزار بین‌المللی راجع به ایجاد چارچوب حقوقی فضای سبیرنتیک» برای ارائه به بیست‌ونهمین اجلاس کنفرانس عمومی یونسکو تهیه شد.

محدودیت‌های آن در محیط دیجیتال، مفهوم استفاده منصفانه در حقوق مؤلف را در بازار جهان‌گرای امروز در زمینه‌های گزارش‌های خبری جاری، فیلم‌ها، آثار موسیقی، کتاب‌ها و سایر آثار آفرینندگی اصیل، چگونه باید تفسیر کرد؟ چه کسی و چگونه باید این تفسیر را انجام دهد؟

مراقبت و حمایت از استفاده منصفانه در عصر دیجیتال و حق مؤلف و آزادی دسترسی به اطلاعات در فضای سبیرنتیک ارائه شد.

پ. حمایت از منزلت انسانی در عصر دیجیتال هدف حمایت از منزلت انسانی در این زمینه، ایجاد شرایط لازم برای احترام

جدیدی هم برای شهروندان می‌آفریند. از این‌رو، پرسش‌هایی در مورد حمایت از حرمت زندگی خصوصی در شبکه‌های اطلاعاتی جهانی و آزادی بیان و وسایل ارتباطی الکترونی مطرح شد. پرسش‌ها در خصوص حمایت از محترم شمردن زندگی خصوصی در شبکه‌های اطلاعاتی جهانی به این نکات توجه داشت: چگونه اقتدارهای عمومی می‌توانند از عملکردهای افراطی کاوش داده‌ها جلوگیری کنند و در جریان مبادلات اطلاعاتی، از حریم زندگی خصوصی افراد، بدون لطمه‌زدن به اصل آزادی دسترسی به اطلاعات، حمایت کنند؟ برای تضمین حمایت از اطلاعات حساس و اعمال مقررات قانونی مربوط به آنها در

شبکه‌های اطلاعاتی، چه سیاست‌هایی باید اجرا شود؟ آیا باید مجموعه‌ای از اصول رفتاری به منظور تأمین مشروعیت، برابری، عدالت و رعایت اخلاق در پردازش داده‌های خصوصی، اعمال شود؟...

در متن معرفی برنامه‌های کنگره، راجع به مسائل مربوط به آزادی بیان در کاربرد وسایل ارتباطی الکترونی چنین پرسش‌هایی عنوان شده بود: چگونه می‌توان، محتویات اطلاعات واقعاً اختصاص یافته به بخش و انتشار جمعی و فراگیر را از محتویات اطلاعاتی که اعضای یک گروه کوچک به‌طور مشخص برای استفاده مشترک خود آماده می‌کنند و یا از محتویات ارتباطات فردی، که بخش

یونسکو خواسته شد:

تعریف مجموعه‌ای از: «عملکردهای مطلوب» به صورت کلی، برای تسهیل تدارک و تدوین استراتژی‌های مربوط به تأمین امنیت، حمایت از حریم زندگی خصوصی و آزادی اطلاعات در شبکه‌های جهانی اطلاعات از سوی اقتدارهای عمومی، مؤسسات خصوصی و جامعه مدنی ارائه دهند.^{۲۳}

راجع به مبحث حمایت از منزلت انسانی در عصر دیجیتال، مقالاتی با عنوان ده فرمان برای حمایت از زندگی خصوصی در دنیای اینترنتی، حمایت حقوقی حق احترام گذاشتن به زندگی خصوصی در شبکه‌های اطلاعاتی، آینده حفظ احترام زندگی خصوصی: بازنگری

■ به موجب گزارش مدیرکل یونسکو، تمام دولت‌های جهان، با آگاهی از مرحله انتقالی کنونی به سوی عصر اطلاعات، ضرورت انطباق با ابعاد نوین اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه آینده و همچنین لزوم تعیین اولویت‌ها، به ویژه برای حل برخی مسائل اخلاقی و حقوقی ناشی از کاربرد تکنولوژی‌های نوین ارتباطی را درک کرده‌اند.

و انتشار آنها، بدون رضایت پدیدآوران این محتویات، گسترش می‌یابد. تفکیک کرد؟ چگونه می‌توان، پدیدآورنده و مسئول یک محتوای اطلاعاتی را، که از سوی افرادی غیر از تهیه‌کننده آن، پخش می‌شود یا دوباره پخش می‌گردد و یا با تغییراتی پخش می‌شود، مشخص کرد؟ آیا سیستم‌های بین‌المللی ارزیابی و صافی‌گذاری مخصوص اطلاعات اینترنت، حق آزادی بیان را نقض می‌کنند؟... در پایان پرسش‌های این مبحث، بر ضرورت ارائه توصیه‌های لازم برای هدف‌های آینده یونسکو در زمینه مقابله با چالش‌های اخلاقی، حقوقی و اجتماعی و اطلاعاتی تأکید شده بود. به این منظور از کارشناسان کشورهای عضو

این چارچوب که در یک صد و پنجاه و نهمین جلسه مطرح شده بود برای تأیید ارائه دهد.

۲. بخشی از فعالیت‌های اساسی را برای ترویج تعددگرایی زبانی و تعدد فرهنگی در شبکه‌های جهانی اطلاعات بر عهده گیرد.

۳. توصیه نام‌های را براساس ترویج و به‌کارگیری تعددگرایی زبانی و دسترسی جهانی به فضای سبیرنتیک ارائه دهد.

نتیجه فعالیت‌ها توسط مدیرکل طی گزارشی در یک صد و شصت و یکمین جلسه در دسامبر ۲۰۰۰ ارائه شد.

گزارش مقدماتی براساس چهار موضوع مورد مطالعه متخصصان طی ماه‌های می - جون ۲۰۰۰ (May - June) بود. در این گزارش پیشنهاد شد که توصیه‌نامه، حوزه‌هایی را که به مفهوم دسترسی جهانی به فضای سبیرنتیک نزدیک‌تر است، در بر گیرد. چهار موضوع عبارت بودند از:

۱. شرایط دستیابی به خدمات و شبکه‌های تلماتیک

۲. شرایط دستیابی به اطلاعات از طریق زبان‌های مختلف (ترویج چند

زبانی)

۳. شرایط دستیابی به محتوا (اطلاعات در عرصه عمومی)

۴. شرایط دستیابی به ابزارهای حقوقی (معافیت‌های قابل اجرا برای حق تألیف در محیط الکترونی)

گزارش برای هر یک از این جنبه‌ها، معیارهایی در سطح ملی و بین‌المللی، برای تشویق و به اجرا در آوردن کلیات بنیادین مشترک از طریق حمایت از دولت‌ها در سیاستگذاری، تدوین چارچوب‌های منظم و زیرساخت‌ها با توجه به مفاهیم و تعیین میزان مشارکت در جامعه اطلاعاتی جهانی را پیشنهاد می‌کرد.

در نهایت، گزارش بر اصولی

داستان داود و گولیات، منزلت انسانی در جامعه فضای سبیرنتیک و وسایل نظارت و مراقبت در شبکه‌های اطلاعاتی در سال ۲۰۰۰ ارائه شد.

اقدام‌های یونسکو

در بیست و نهمین جلسه، کنفرانس عمومی از مدیرکل دعوت کرد تا توصیه نامه‌ای را برای ترویج و به‌کارگیری تعددگرایی زبانی و دسترسی جهانی به فضای سبیرنتیک آماده کند و در سی‌امین جلسه کنفرانس عمومی ارائه دهد. در سی‌امین جلسه، کنفرانس عمومی پیشنهادهای استراتژی جدید را تأیید و از مدیرکل درخواست کرد:

۱. فهرستی از اولین طرح‌ها را تحت

تحت عنوان استثنائاتی برای حمایت از حق مالکیت معنوی و پیشنهاد برقراری حق دسترسی جهانی به اطلاعات براساس نیاز و خواست شهروندان در یک جامعه مردم‌دار نوین تأکید داشت.^{۲۴}

تاکنون سه کنگره بین‌المللی یونسکو درباره اخلاق اطلاعات در سال‌های ۱۹۹۷، ۱۹۹۸، ۲۰۰۰ برگزار شده است. فیلیپ کتو^{۲۵} مدیربخش جامعه اطلاعاتی سازمان یونسکو که مسئولیت مستقیم برگزاری سه کنگره بین‌المللی یونسکو درباره اخلاق اطلاعات را برعهده داشت،

■ هدف از برپایی کنگره بین‌المللی یونسکو در زمینه «اخلاق اطلاعات» قدرت بخشیدن به این‌گونه بحث‌ها با بازتابی بین‌المللی براساس اهمیت دادن به جنبه‌های اخلاقی و اجتماعی در جامعه اطلاعاتی است.

کوشش‌ها و اقدام‌های آینده یونسکو را برای ادامه هدف‌های موردنظر در سه کنگره چنین معرفی می‌کند:

«... به زودی، گزارشی که به وسیله دبیرخانه یونسکو و بنا به تقاضای کنفرانس عمومی این سازمان، درباره تدارک متن یک توصیه راجع به «دسترسی همگانی به اطلاعات در فضای سبیرنتیک» درحال تدوین است، برای اظهارنظر دولت‌های عضو، ارسال خواهد شد.»

وی با تأکید بر پدیده جهان شمول جامعه اطلاعاتی، اهمیت توجه به یک

مسئله جدید ناشی از این پدیده را که اموال عمومی و مشترک جهانی و مقررات‌گذاری آن را در برمی‌گیرد، مطرح کرد و سپس با تأکید مجدد بر مسئله حق مالکیت معنوی، ضرورت تحول نظام حقوقی حاکم بر این موضوع و موضوع‌های مشابه آن را مطرح و اظهار امیدواری کرد که با چنین تحولی، مفاهیم عمومی و اموال عمومی در سطح جهان نیز اهمیت بیشتری پیدا کند.

مدیر بخش جامعه اطلاعاتی به این نکته توجه دارد که اگر دولت‌ها برای حفظ و تقویت اموال عمومی جهانی کوشش نکنند، آسیب‌ها و نابسامانی‌های عمومی جهانی، گسترش می‌یابد. در این میان جامعه ملی جهانی نیز باید نقش اساسی ایفا کند، زیرا این جامعه، از افراد که موضوع‌ها و قلمروهای واقعی حقوقی بین‌الملل و همچنین سنگ‌های حقیقی بنای اجتماع جهانی به‌شمار می‌روند، ترکیب یافته است.

آقای فیلیپ کتو بر حقوق جهانی که براساس ایجاد آگاهی به تعارض‌های کاملاً واقعی و روابط مبتنی بر قدرت که با روابط مبتنی بر عدالت تفاوت دارد تأکید می‌کند. دیوان جزایی بین‌المللی، حق مداخله بشردوستانه و قاعده هماهنگی مقررات حقوقی با قواعد آمرانه حقوق بین‌الملل عمومی، از جمله نطفه‌های موجد حقوقی جهانی هستند که باید افزایش یابند و رشد پیدا کنند.

گزارش^{۲۶} مورد نظر فیلیپ کتو که در دسامبر ۲۰۰۰ ارائه شد و در خصوص چهارم‌محور مطرح شده بود، پیشنهادهایی را براساس مطالعات متخصصان ارائه می‌داد.

۱. تسهیل در دستیابی به خدمات تلماتیک

هدف اصلی از این پیشنهاد تضمین دستیابی عامه مردم به شبکه‌ها و خدمات

تلماتیک بود و اطمینان از این‌که تمام شهروندان بتوانند از فرصت‌هایی که فضای سبیرنتیک در دسترس آنها قرار داده است - از میراث چندگانگی فرهنگ بشری - سود برند. عدم تعادل موجود در دست یافتن به این خدمات، آشکارترین علت تفاوت موجود بین «داشتن اطلاعات، و نداشتن اطلاعات» در بین کشورهای در حال توسعه و صنعتی است.

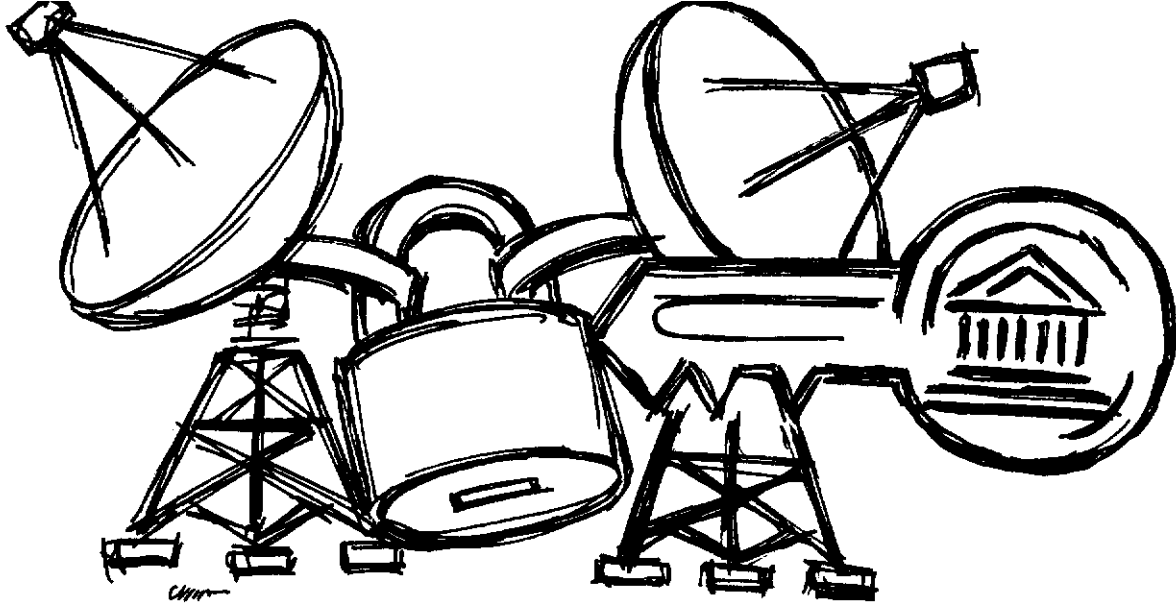
در میان موانع دستیابی به اطلاعات، محدودیت‌های اقتصادی، زمانی که موضوع مربوط به اتصال به اینترنت و کانال‌های ارتباطات راه دور است، اهمیت ویژه‌ای دارد. بدون ارتباط مذکور، دسترسی جهانی به اینترنت ممکن نیست. هزینه‌ها و عوارضی که به ویژه در کشورهای درحال توسعه برای چنین خدماتی در نظر گرفته می‌شود، به شدت بر توانایی به‌کارگیری اینترنت مؤثر است. برخی پیشنهاد‌های ارائه شده در این بخش از این قرار است:

الف. در سطح تصمیم‌گیری یا سیاست‌گذاری، اینترنت می‌بایست به عنوان یک خدمت عمومی همانند خدمات ارتباطات دور، آب و برق تلقی شود.

ب. مقامات مسؤول می‌توانند به این تلاش‌ها از طریق برقرار کردن عوارض برای واگذاری امتیاز و همچنین دسترسی به اینترنت به وسیله نهادهای عمومی چون مدارس، سازمان‌های علمی و کتابخانه‌های عمومی کمک کنند. کاهش مالیات‌ها و حقوق گمرکی برای تجهیزات انفورماتیک و شبکه‌ها نیز می‌تواند در این مقوله مورد توجه قرار گیرد.

پ. جامعه بین‌الملل باید مفهوم دسترسی جهانی به خدمات و شبکه‌های تلماتیک را به عنوان یکی از مبانی حقوق بشر حمایت کند و آن را به رسمیت بشناسد.

ت. موضوع تقویت شبکه‌های درون

منطقه‌ای با ترکیب شبکه‌های تجاری و خدمات عمومی در رأس دستور کار جلسات منطقه‌ای مورد بررسی قرار گیرد. برای اتصال هر کشور در چارچوب یک شبکه جهانی که در آن کشور مسلطی متصور نیست، به‌طور جدی امکان ایجاد حمایت‌های منطقه‌ای بررسی شود، چنین بررسی‌ای در حال حاضر به عنوان نمونه در منطقه آسیا و اقیانوسیه اجرا می‌شود.

۲. ارتقاء چند زبانی

زبان مهم‌ترین شیوهٔ برقراری ارتباط میان مردم است و همچنین بخشی از میراث فرهنگی آنها محسوب می‌شود. برای بسیاری از مردم، زبان حامل احساسات درونی آنهاست و در سطح وسیع، حامل روابط فرهنگی ناشی از میراث ادبی، تاریخی، فلسفی و آموزشی است.

زبان کاربران نمی‌تواند مانعی برای دستیابی به میراث چندگانگی فرهنگ بشری که در فضای سبیرنتیک قابل دسترسی است، ایجاد کند. هر چند زبان انگلیسی به عنوان مهم‌ترین وسیلهٔ ارتباطی میان مردم در فضای سبیرنتیک باقی می‌ماند، اما تقاضا برای ارائه اطلاعات به زبان‌های دیگر نیز در شبکه اینترنت رو به افزایش است.

برخی پیشنهاد‌های ارائه شده در این بخش از این قرار است:

الف. تأکید مجدد بر ارتقاء، تکریم و به‌کارگیری تمام زبان‌ها در فضای

سبیرنتیک که در پیشرفت و تنوع میراث جهانی بشر و همزیستی مسالمت‌آمیز نقش مهمی دارد، از جمله هدف‌هایی است که در اعلامیه‌های بین‌المللی، کنوانسیون‌ها و برخی از مجموعه قوانین ملی کشورها نیز عنوان شده است.

ب. گسترش تنوع زبانی در فضای سبیرنتیک از طریق ارائه مطالب به زبان‌هایی که در سطح جهان بیشتر مورد استفاده هستند و نیز زبان‌های منطقه‌ای، ملی و محلی. این مورد در برگزیدهٔ زبان‌هایی است که عدهٔ اندکی از مردم به آن تکلم می‌کنند و یا فقط در سطح رسمی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

پ. پیشگیری از همهٔ اشکال انزوای زبانی در دسترسی به معلومات و اطلاعات فرهنگی و علمی صورت گیرد.

ت. اتخاذ راهبردهایی برای گسترش دسترسی رایگان به مواد آموزشی زبان «در هر زمان»

ث. تدوین سیاست‌های ملی که براساس آن به موضوع حیاتی حفظ زبان پرداخته شود.

۳. تسهیل دسترسی از طریق توسعهٔ مطالب در عرصهٔ عمومی

یکی از موضوعات مهم میراث جهانی بشر، مطالب اطلاعاتی است که به عنوان اطلاعات عرصهٔ عمومی یا اشتراکات اطلاعاتی شناخته می‌شود. این بخش شامل آثار معنوی، نرم‌افزارها و فن‌آورایی است که بدون نقض مقررات

حقوق مالکیت معنوی یا بدون شکستن حریم دیگران مورد استفاده قرار می‌گیرد.

برخی از راه‌حل‌های پیشنهادی عبارت بود از:

الف. تقویت تدابیر حقوقی چون، حقوق آزادی اطلاعات، حمایت از سیاست‌گذاری‌ها و وضع قوانین مربوط به کسب اطلاعات با نفوذ در آرشیوها و پیشینه‌هایی که دولت از آنها نگهداری می‌کند «در هر زمان»^{۲۷}

ب. تعریفی از ذخایر اطلاعات و معلومات در عرصه عمومی در سطح ملی و بین‌المللی برای تمام فرهنگ‌ها و جوامع زبانی ارائه شود.

پ. ارتقاء مشارکت‌ها میان بخش‌های خصوصی و عمومی برای ایجاد تعادل منافع و دسترسی به اطلاعات در عرصهٔ عمومی به ویژه در شرایط عدم توازن که میان کشورهای در حال توسعه و صنعتی وجود دارد.

۴. تسهیل دسترسی از طریق معافیت‌هایی برای حق تألیف

حفظ تعادل میان حق تألیف و دسترسی به اطلاعات یکی از اصلی‌ترین چالش‌ها در جامعهٔ اطلاعاتی است که از طریق ملی و بین‌المللی قابل تنظیم است. تعدادی از متن‌های بین‌المللی، حقوق ویژه مؤلف و صاحبان حقوق جانبی را نیز تأیید می‌کند و حتی حدود حمایت از آنها را مشخص می‌سازد. در این مقوله به سه

- Universal Access to Cyberspace and Report of the committee on Conventions and Recommendations thereon. Hundred and Sixty-First session. Dec. 2000.
25. Philippe Qûeau
26. Unesco, Document Cl/ 3569, December 2000. pp 1-10.
27. Online

منابع

۱. دکتر کاظم معتمدنژاد، یونسکو و مسائل حقوقی بین‌المللی ارتباطات الکترونی: گزارشی شرکت و ارائه مقاله در دومین کنگره بین‌المللی یونسکو درباره «اخلاق اطلاعات: چالش‌های اخلاقی، حقوقی و اجتماعی فضای سبیرنتیک». مونت کارلو، یکم تا سوم اکتبر ۱۹۹۸ (۹ تا ۱۱ مهر ۱۳۷۷) تهران: کمیسیون ملی یونسکو در ایران، خردادماه ۱۳۷۸، ۹۳ ص.
۲. دکتر کاظم معتمدنژاد، حق دسترسی همگانی به اطلاعات در قرن بیست و یکم: گزارشی از سومین کنگره بین‌المللی یونسکو درباره «اخلاق اطلاعات» و رویارویی با چالش‌های اخلاقی، حقوقی و اجتماعی فضای سبیرنتیک در جامعه اطلاعاتی. پاریس ۱۳ تا ۱۵ نوامبر ۲۰۰۰ (۲۳ تا ۲۵ آبان ۱۳۷۹). تهران: کمیسیون ملی یونسکو در ایران، بهمن ماه ۱۳۷۹، ۳۳ ص.
3. Marc Rotenberg. Infoethics 2000, Protecting Human dignity in the digital age. Unesco. Paris: 13-15 November 2000.
4. Unesco Document CL/3569. Consultation on the Promotion and Use of multilingualism and universal access to cyberspace. Paris: 15 December 2000.
5. Info-Ethics First International Congress on Ethical, Legal and Societal Aspects of Digital Information. (Congress Center, Monte Carlo. Principality of Monaco. 10-12 March 1997)
6. Progress Report on the Draft Recommendation to Member States on the Promotion and use of Multilingualism and Universal Access to Cyberspace and Report of the Committee on Conventions and Recommendation There on. Hundred and Sixty-First Session. December 2000. Unesco. Paris 14 March 2001.

7. Decision 150 Ex/3.5.1, Decision 151 Ex/3.4.3
8. Info-Ethics First International Congress on Ethical, Legal and Societal Aspects of Digital Information. Congress Center, Monte Carlo. Principality of Monaco 10-12 March 1997. p.1
9. Decision Adopted by the Executive Board At Its 150th Sesssion (Paris 14-31 October 1996) Paris:Unesco 27 Nov. 1996.pp. 15-17.
10. Decision Adopted by the Executive Board At Its 151th Sesssion (Paris 26 May-12 June 1997)Paris: Unesco 3 July 1997. pp. 17-18.
11. Rapport Préliminaire du Directeur Général sur la Faisabilité d'un Instrument International sur l'Etablissement d'un cadre Juridique du Cyberspace. Paris: Unesco, Document 29 C/23, 11 Sept. 1997. pp 1.2.
12. Rapport Préliminaire du Directeur Général sur la Faisabilité d'un Instrument International sur l'Etablissement d'un cadre Juridique du Cyberspace. Paris: Unesco, Document 29 C/23, 11 Sept. 1997. p.2.
13. Public Domain and Multilingualism in Cyberspace.
14. Privacy, Confidentiality, Security in Cyberspace.
15. Societies and Globalization.
16. The Role of public Authorities in Access to Information
17. The "Fair Use" Concept in the Information Society.
18. Protecting Human Dignity in the Digital Age
19. Unesco, Document CL/3562, Annex 2. July 200 p.2.
20. Broader and More Efficient Provision of Public Content. Facilitating Access to Networks and Sevicees
21. Unesco, Document Cl/ 3562, Annex 2. July 2000. p. 4.
22. Unesco, Document Cl/ 3562, Annex 2. July 2000. p. 4-5.
23. Unesco, Document Cl/ 3562, Annex 2. July 2000. p. 5.
24. Progress Report on the Draft Recommendation to Member States on the Promotion and Use of Multilingualism and

مورد توجه شد:

الف. حق مالکیت معنوی

ب. کاهش استثناات و محدودیت‌های حق تألیف

پ. افزایش تعداد دفعات استفاده از قراردادها و معیارهای فنی در حمایت از حق تألیف

هر سه مورد به‌طور مستقیم بر انتقال معلومات و دستیابی به مطالب فرهنگی و اطلاعاتی مؤثرند و دسترسی به میراث چندگانگی فرهنگ بشری را در برمی‌گیرند که باید با محیط فضای سبیرنتیک منطبق شود.

پیشنهاد‌های ارائه شده در این زمینه عبارت است از:

الف. تأکید بر قواعد کلی تحت‌عنوان استثناات در حمایت از حقوق مالکیت معنوی به ویژه در ارتباط با هدف‌های علمی، آموزشی و روزنامه‌نگاری.

ب. تأمین حق دسترسی جهانی به عرصه عمومی اطلاعات، که در برگیرنده اطلاعاتی باشد که شهروندان در یک جامعه مردم مدار نوین به آنها نیاز دارند. (اطلاعاتی مانند آمارها، قواعد و مقررات، مسائل امنیتی و محیط زیست)

کنفرانس عمومی یونسکو در سی‌امین جلسه خود، قطعنامه ۳۷ را که مبتنی بر نیاز کشورها به تصویب سندی پیرامون ارتقاء چند زبانگی و دسترسی جهانی به فضای سبیرنتیک بود، مورد تأیید قرارداد و طسی آن از دبیرکل خواسته شد تا پیش‌نویس این سند را به سی‌ویکمین کنفرانس عمومی یونسکو برای تصویب ارائه دهد. □

پی‌نوشت‌ها:

1. The Public Domain
2. Information Highway
3. Information Infrastructures
4. Information Society
5. Cyberspace
6. Resolution 28 C/12, Resolution 28 C/15